

Ladislav Babić

Moje blato i njihov bog

Materijalistička i idealistička filozofija već su tisućama godina u zavadi. Pogledajmo поблиže zašto do toga dolazi. Osnove znanstvenog materijalizma – dakako, u primitivnom obliku - možemo tražiti još od Talesa (7. stoljeće p.n.e.) kojega smatramo ocem znanosti. Struktura svijeta pokušavala se objasniti postojanjem četiri elementa: *zemlje, vode, zraka i vatre*. Prepoznajući četiri osnovna agregatna stanja materije (čvrsto, tekuće, plinovito, plazma), antički filozofi uvidjeli su da u prirodi postoji izvjesno jedinstvo, kojega su oni pokušali svesti na spomenute elemente. Bitan korak naprijed učinjen je Leukipovim i Demokritovim pretpostavkama o atomima – najmanjim, nedjeljivim česticama materije koje su svojim gibanjima i spajanjima odgovorne za raznolikost predmeta i pojava u svijetu koji nastavamo. Dakako, tek pojavom engleskog kemičara Daltona ta je hipoteza tijekom 18. stoljeća razrađena u strogo formuliranu znanstvenu teoriju koju suvremena znanost slijedi do dana današnjeg. Bez obzira na ličnu filozofku orijentaciju znanstvenika prošlosti i sadašnjosti, znanost – slijedeći materijalistički smjer u proučavanju pojava – postiže nevjerojatne uspjehe, te je zaslužna za razvoj suvremene civilizacije kakvu danas imamo. Kombinirajući materijalističke pretpostavke sa principom evolucije – razvojnim procesom kojemu je sve u prirodi i društvu podvrgnuto – suvremena nauka smatra kako je svijest ili duh, iliti sposobnost da se misli i spoznaje, samo najviši produkt razvoja materije. Upravo u toj točki dolazi do kolizije materijalizma i idealizma.

Dok onaj prvi, pozivajući se na niz dokazanih, uzajamno povezanih i međusobno utvrđujućih se činjenica, dolazi do vrhunca evolucije univerzuma, svijesti (bez obzira tko joj bio nositelj), idealizam želi isti svijet objasniti upravo polazeći od svijesti same. Koristeći sasvim obrnuti put od materijalista, oni su vješti u postavljanju pitanja, problema i kvaziproblema a da svojom pretpostavkom o primatu duha nad materijom nisu do dana današnjeg uspjeli znanstveno objasniti ni jednu pojavu. Njihova djelatnost svodi se uglavnom na bacanje klipova pod noge materijalista, nezadovoljstvo njihovim objašnjenjima a na kraju krajeva uvijek završava na nekom *Tvorcu*, kakvim ga god oni imenom nastojali kamuflirati (bog, svjetski duh itd.).

Jedna od takvih problematskih uzdanica idealista je i slijedeći "problem" koji u obliku zadatka oni postavljaju pred materijaliste, nastojeći ih dovesti u škripac: "*Neka materijalisti izvole iz sve materije sagraditi sebe!*". Time nam oni daju zadatak da pokušamo upravo od najjednostavnijih strukturalnih elemenata koje znanost danas poznaje, reproducirati misaono biće; ne bilo koje već – načiniti vlastitu vjernu kopiju u fizičkom i psihološkom smislu! Odgovoriti im možemo na slijedeći način. Prvi dio zadatka obavila je sama priroda, stvorivši iz hrpe materije i genijalce koji zahtijevaju ovakve besmislice. Svijest je proizvod razvitka materije. Sam subjekt koji postavlja takav "problem" je - fizički gledano - rezultat dugotrajne biološke evolucije, a socijalno posmatrano produkt društvene evolucije te interakcije vlastitog biološkog hardvera sa okolinom - uključivo i druge subjekte. Kako je nemoguće simulirati svaki djelić sekunde čovjekova života tijekom kojih je on u neprekidnoj interakciji sa cijelim bližim i daljnjim svemirom, s obzirom da su se uvjeti kojima je bio izložen (fizikalni uvjeti okoline, socijalni uvjeti, broj i vrsta prijatelja s kojima je kontaktirao, knjige koje je čitao, učitelje koji su ga podučavali itd, itd,...) posve promijenili, sasvim je jasno da čak ni kloniranjem njegova organizma nikad ne bismo mogli stvoriti *identičnu kopiju njega samoga!* Posebno ne u psihološkom smislu. Ta nemogućnost ama baš ništa ne govori o materijalizmu, već u jadnom "razmišljanju" subjekta koji ga nastoji zlorabiti kao smiješni argument protiv materijalizma. Primjer koji se sasvim dobro može objasniti s materijalističkog gledišta idealisti ne prihvaćaju. Naprosto su

neprijemčljivi za objašnjenja, preskaču ih kao da im ništa niste rekli (a ponajmanje, objasnili) i evo ih već sa slijedećim “problemom”.

Goethe se navodno upitao “*Je li crvena haljina crvena i kad nitko ne gleda u nju?*“, a potiratelj materijalističkog svjetonazora, ponavljajući to pitanje dva i pol stoljeća nakon njemačkog pjesnika, nanovo vrše atak na materijalističko shvaćanje svijeta (Goethe se odlikovao renesansnom širinom interesa. Razvio je svoju teoriju o bojama, a bavio se i problemima fizike te biologije. Poznat je po svom otkriću središnje vilične kosti kod ljudi.). Kako god Goetheu izgledalo zagonetno i intrigantno, sa današnjeg vidika pitanje je posve besmisleno. Osjet crvenoga (kao i svih drugih boja) izazivaju elektromagnetski valovi - titranja elektromagnetskog polja koja se šire kroz prostor brzinom svjetlosti - određene frekvencije. Čovjek je - baš kao i sva ostala živa bića i nežive aparature - u fizikalnom mislu najobičniji prijemnik, receptor svih mogućih međudjelovanja sa kojima dolazi u dodir. Pa tako i interakcija sa elektromagnetskim valovima. Poznato je da osjet crvene boje kod čovjeka izazivaju valovi iz intervala od 625nm - 740nm (nanometar, nm=0.00000001m). Evolucionarni mehanizmi razvili su različiti odziv živih bića (receptora) na različite podražaje. Kako podražaj svjetlošću od 460nm nije isti kao onaj svjetlošću 700nm to ih svijest živih organizama različito tumači (prvi kao plavu, drugi kao crvenu boju), što im pomaže snalaženju u okolini i u borbi za opstanak. Daklem, ako „crvenilo“ definiramo znanstveno (fizikalno), kao određeni opseg valnih duljina elektromagnetskog zračenja koje reflektira haljina, onda je jasno da je haljina crvena gleda li je tko ili baš nitko ne obraća pažnju na nju. Ukoliko pak „crvenilo“ definiramo subjektivno, kao osjet na koji ljudska svijest prevodi međudjelovanje njegova oka s elektromagnetskim valovima određene frekvencije, onda je jasno da haljina nije crvena (ni bilo koje druge boje), kad je nitko ne gleda. Nikakve tu misterije ili duboke filozofije nema! Sem za ljude koji uopće ne shvaćaju najosnovnije fizikalne mehanizme, te odnos fizikalno definiranih veličina i osjeta kako ih bilježi bilo koji prijemnik, a svoje neznanje žele zaogrnuti nečim ispred čega su zaboravili staviti prefiks *pseudo*!

Ne mireći se sa materijalističkim objašnjenjem duha, s obzirom da im ono izgleda mehaničko a kao takvo je (po njihovu mnijenju) nesposobno izazvati njegove manifestacije na koje su subjektivnim iskustvom naučili, oni ga u potpunosti odbacuju ne nudeći ništa originalnoga sem dogmatskog, ustrajnog ponavljanja „aksioma“ o duhu iz kojega je sve proisteklo. Valjalo bi se upitati što je suština duha. U odlomku prije protumačili smo osjet crvene boje kod čovjeka slijedećom rečenicom:

„Evolucionni mehanizmi razvili su različiti odziv živih bića (receptora) na različite podražaje. Kako podražaj svjetlošću od 460 nm nije isti kao onaj svjetlošću 700 nm, to ih *svijest živih organizama različito tumači*...što im pomaže u snalaženju u okolini i u borbi za opstanak.

A da pokušamo preokrenuti stvari. *Ništa svijest ne tumači, već je svijest upravo kompleks evolutivno formiranih odziva našeg mozga na niz podražaja kojima je izloženo ljudsko biće!* Uz dodatak da se evolucija također pobrinula da te osjete možemo na smisleni način (logički) povezivati kako bi se što lakše snašli u svojoj okolini. Time smo detronizirali duh sa njegovih “božanskih” i nepoznatljivih visina, i možda dali učinkovitu radnu hipotezu za njegovo znanstveno proučavanje. Jer, idealisti – sem neprekidnog pozivanja nanj – to ni u kojem slučaju ne čine.

U još dublji očaj baca materijaliste pitanje koje sasvim ozbiljno postavljaju (neki) kvantni fizičari temeljem rezultata svoje znanosti. Na stranu što i najgluplja pitanja provociraju intelektualne procese u traženju odgovora, te ih u tom smislu i ne treba smatrati izlišnima, no – što mislite o pitanju: *Postoji li Mjesec dok ga nitko ne gleda?* “Logičko” opravdanje ono nalazi u standardnoj interpretaciji kvantne mehanike, prema kojoj o vrijednostima fizikalnih veličina *ima smisla* govoriti tek kad su one izmjerene. Prema ekstremnim shvaćanjima, neopažene fizikalne veličini niti ne postoje, prema onim manje ekstremnim – prije opažanja nešto i postoji, ali budući da o tome ne možemo ništa znati ne treba o tome niti razmišlati, već naprosto – tretirati kao nepostojeće! O svijetu saznajemo putem interakcija sa njime, odnosno njegovim elementima. Ne znate jeli vaš mačak pred vratima ako ga ne vidite, ili ne zagrebe po njima ili ne zamijauče – provocirajući vaš vid ili sluh ili bilo koje drugo osjetilo. Tvrdnja o Mjesecu ekvivalentna je onoj

da ni vaša maca ne postoji, ako vam nekom interakcijom (vidnom, slušnom, taktilnom, olfaktornom ili okusnom) ne ukaže na svoje prisustvo. Moguće je da neke stvari čovjeku još nisu poznate jer se oblik interakcije nije još uspio proširiti do nas (brzina širenja informacija ne može prevazići brzinu svjetlosti), no smiješno je pretpostaviti – osim idealistima kojih, kako vidimo, i među znanstvenicima ima koliko hoćete – da one ne postoje! Planet Neptun otkriven je teleskopom tek polovinom 19. stoljeća; jeli se iznenadnim hokus-pokusom pojavio iz ništavila, s obzirom da do tada - prema interpretima navedenih shvaćanja nije ni postojao? Nevjerojatno kako fizičari nisu svjesni posljedica spomenutih tvrdnji. Ako o nečemu doznajemo tek kad *to* izmjerimo, očito je *to* moralo postojati i prije mjerenja, jer što bi to onda djelovalo na naše instrumente? Osim, ako – da prostite – fizičari ne izmišljaju iz svoje glave, kako im se sprdne, entitete koje podvrgavaju mjerenjima! Da ne zamaramo detaljnijom analizom, jasno je vidljivo kako idealistička shvaćanja na najbezobzirniji način atakiraju na realnu opstojnost svijeta, što u konačnici završava u solipsizmu – bilo ličnome, bilo tipa da smo svi samo kreacija božjeg uma (valjda mu je zato čovjek i dodijelio besmrtnost; ne njega već sebe radi!).

Čovjek je još uvijek u svojoj suštini duboko antropocentrično biće. Neki iz duboko usađenog svjetonazora, a drugi koji su možda i shvatili apsurdnost takvog stava, iz najobičnijeg koristoljublja. Degradacija ljudskog okoliša kojoj svakodnevno prisustvujemo i prenemaganje svjetskih vlada u funkciji kapitala (a ovaj pak u svrhu zadovoljavanja osobnih potreba elita na uštrb ostatka prirode i čovječanstva) da poduzimaju hitne i energične mjere za zaštitu prirode, svjedoče kako i stotinama godina nakon Kopernika čovjek još uvijek umišlja da predstavlja centar svemira – svrhu “božjeg stvaranja” – bez ikakve obaveze da išta “pita” ostale sudionike zajedničkog svijeta. A priroda prilično jasno i nedvosmisleno iskazuje svoje nezadovoljstvo time što nije konzultirana, ili je to učinjeno tek da se zadovolji forma. Antropocentrizam se očituje i u idealističkoj filozofiji koja se ne može odmaknuti od zakrinkane personifikacije stavova njenih nositelja, u tom djelokrugu tek elitnih predstavnika većine pripadnika vlastite vrste. Ako se još uvijek većina ljudi [izražava](#) vjernicima – dapače, taj trend je u porastu na račun ateista i agnostika – onda se ukazuje jasna korelacija između njihovih antropocentričnih postupaka, u osnovi antropocentrično orijentirane vjere i idealističke filozofije koja sve to servisira. Jasno je da svjetonazori i sva djelovanja

potiču iz subjekta i da je nemoguće sasvim se riješiti te činjenice na individualnom planu (što u osnovi čini neponovljivu vrijednost svakog ljudskog bića), međutim – znanost strogim metodama provjere svojih tvrdnji (a najstroža, mada neformalna, je sama praksa, odnosno odgovor prirode) nadilazi subjektivitete pojedinaca. Ona pretendira biti objektivna, i tu pretenziju ne gradi samo na uvjerenju, već je izgradila cijeli formalni - teorijski, eksperimentalni i opažački - aparat da testira i odbaci tvrdnje koje ne prođu njene metode provjere.

Moram priznati da me ispunjava izuzetnim ponosom što sam vrhunac rezultata evolucije dalekih jednostaničnih predaka koji su se nekoć koprcali u blatu, a još više da kao takav nisam sudjelovao u gnjusobama nedavnog rata. Dijele li takav ponos i vjernici idealističkog svjetonazora (“božanskog porijekla”) – čiji su se pastiri izgubili u moralnim labirintima i prije svoga stada - koji su mahom, ako ne sudjelovali u zločinstvima a ono slijedili svoje zločinačke vođe, ostavljam svakome na savjest. Samo znam da radije biram svoje blato, no njihova boga.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>

NEKOPRIN